

Elektrolytter skal kvikke kalven op straks

SIDE 2

Alle kvægbrugere bør kende deres antibiotikaforbrug

SIDE 3

God skiltning hører med til god smittebeskyttelse

SIDE 4

8 UD AF 10 KALVE HÅRDT RAMT AF DIARRÉ:

Jeg sad i kalveboksen og græd, når jeg vidste, at den ikke ville klare natten

Kristel og Kim Nielsen gjorde alt det rigtige, og alligevel døde rigtig mange af deres kalve af diarré. Løsningen viste sig fra en uventet kant.

De står op om natten, hver eneste gang kælvningsboksens overvågningskamera viser, at en kalv er født. Blodprøver viser, at råmælken giver det forventede høje IgG-niveau i kalvenes blod. Kalveboksene står i blød i sæbe, sprayes med desinfektionsmiddel og flammedesinficeres med gasbrænder.

Der er kalvejakker og varmelamper. Nye kalve bliver altid besøgt i strømpesokker for at undgå smitte fra støvler. Og samtlige goldkøer er vaccineret mod rotavirus.

Alligevel går det skævt i sommeren 2022, hvor stadig flere af Kristel og Kim Nielsens kalve får diarré omkring dag seks. De begynder at give alle kalve elektrolyt forebyggende fra dag to, og nye medarbejdere bliver instrueret grundigt i, hvordan mælketaxaen skal gøres ren. Men diarréen bliver værre, og Kristel Nielsen anslår, at 8 ud af 10 kalve får diarré – og de ramte kalve er svære at redde.

Ingen tid til børnene

Efterhånden får flere af de syge kalve symptomer på hjernebetændelse med kramper eller presser hovedet ind i væggen.

"Det er rigtig hårdt. Jeg sidder grædende inde i boksen, når det er rigtig slemt, og jeg ved, at kalven ikke overlever natten," fortæller Kristel Nielsen.

Og udfordringerne i kalvestalden får efterhånden konsekvenser for familien.

"I et halvt år fra juni til december laver vi intet. Vi er ikke i Legoland en eneste gang med børnene, fordi jeg skal være hjemme og sørge for at få væske i de syge kalve. Det er frygteligt," fortæller en tydelig berørt Kristel Nielsen, der sammen med Kim har børnene Lynn på 10 og Theis på 8 år.

Elektrolytten har stor betydning

Også bedriftens dyrlæge Astrid Thade Nørre-mark bliver frustreret, efterhånden som det ene tiltag efter det andet bliver sat til vægs af den sejlivede diarré.

"Vi går igennem kimalt på alt fra mælk til mælkeskåle, suttespande og mælketaxa for at se, om der er brist i rengøringen, der betyder, at kalvene bliver syge. Men alt er rent. I november skifter vi også til et mælkepulver, som vi ved er af god kvalitet og fungerer godt i besætningen.

Men tiltagene er uden tilstrækkelig effekt," fortæller dyrlægen.

De tager flere gødningsprøver, der alle viser rotavirus. De kigger vaccinationsprogrammet og -rutinerne efter i sømmene. Og de revaccinerer samtlige goldkøer, da der opstår tvivl om, hvorvidt vaccinen har været opbevaret korrekt.

”

"Jeg anede ikke, at elektrolytten betyder så meget.

Mælkeproducent Kristel Nielsen

Ændret behandlingsprotokol

I november kører Kim Nielsen en død kalv til det veterinære laboratorium i Kjellerup. Foruden rotavirus viser obduktionen colibakterier i både kalvens tarm og hjerne, og der laves resistensbestemmelse på bakterien. På den baggrund ændrer Astrid Thade Nørre-mark behandlingsprotokollen og får desuden en anden dyrlæge til at gennemgå bedriften med friske øjne.

Dyrlægen har specialviden om elektrolytter og gennemgår deklarationen på den elektrolyt-blanding, som bedriften bruger.

Det viser sig, at elektrolyt-blandingens sammensætning ifølge eksperten forværrer kalvenes diarré. Dette giver colibakterier frit spil og svækker kalvene så meget, at størsteparten giver op.

"Jeg anede ikke, at elektrolytten betyder så meget. Vi fik den anbefalet af firmaet, og kalvene ville gerne drikke den, så jeg troede, at alt var godt," fortæller Kristel Nielsen.

"5. januar smed vi elektrolytten ud. Jeg kørte 50 km til Skærbæk for at købe den elektrolyt, vi blev anbefalet, og så begyndte vi at give kalvene råmælk de første ti dage. Vi stoppede helt med at give Parofor, og siden har vi ikke mistet en eneste kalv," slutter hun.

Læs mere om elektrolytter på side 2.

Elektrolytter skal kvikke kalven op straks

Elektrolytter er ikke bare elektrolytter. Du tjekker bedst din elektrolytblanding ved at se på effekten af behandlingen, lyder rådet fra ekspert.

Dyrlæge Trine Fredslund Matthiesen fra KoVet har specialviden om elektrolytter og var dyrlægen med de friske øjne på Kristel og Kim Nielsens bedrift, der er omtalt på forsiden af dette KvægNyt.

Hun fortæller, at det er meget svært at vælge et egnet elektrolytpræparat ud fra den information, som typisk findes på varedeklarationen.

"Når man behandler en kalv for diarré med elektrolytter, skal den kvikke op og blive mere frisk i løbet af nogle timer. Generelt skal man kunne opretholde kalvens drikkelyst gennem et tilfælde af diarré ved at give dem elektrolytter. Hvis man ikke kan det, er der enten fejl i det præparat, man bruger, eller i hvordan elektrolytterne håndteres," forklarer Trine Fredslund Matthiesen.

"Ofte kan man være kommet for sent i gang med behandlingen. Det kan også være,

at det slet ikke er diarré, der er den primære årsag til, at kalven er syg," tilføjer hun.

Dyrlægen forklarer, at pH-værdien i kalvenes blod falder, når de får diarré, hvilket gør dem utilpasse. Elektrolytblandingens effekt afhænger i høj grad af forholdet mellem blandingens salte, som har afgørende betydning for dens evne til at rette kalvens syre-base-forstyrrelser.

"En af elektrolytblandingens fornemste opgaver er at genoprette syre-basebalancen i blodet. Når den gør det, føler kalven sig bedre tilpas og kan blive ved med at drikke sin mælk. Det betyder, at den har tilstrækkeligt med energi til at opretholde et stærkt immunforsvar," forklarer Trine Fredslund Matthiesen.

Stor effekt af overgangsmælk

På Kristel og Kim Nielsens bedrift fjernede Trine Fredslund Matthiesen brugen af

antibiotikummet Paroform og indførte i stedet behandling med antibiotika i kroppen på enkelte meget syge kalve.

Desuden anbefalede hun en anden elektrolytblanding og i samråd med bedriftens praktiserende dyrlæge Astrid Thade Nørre-mark fodring med såkaldt 'overgangsmælk', altså mælk fra 2.-4. udmalkning efter kælvning, til kalvene de første 14 dage. Et tiltag,

Hvis man ikke kan se en tydelig effekt af de elektrolytter, man giver sine kalve med diarré, er der noget galt. Foto: KoVet

Korrekt brug af elektrolytter

- Giv altid elektrolytter straks ved mindste tegn på diarré
- Bliv ved med at give elektrolytter til kalven er helt frisk igen – hellere en dag for meget end en dag for lidt
- Brug altid målebægre – blanding på slump dur ikke
- Benyt et elektrolytpræparat, der har en tydelig effekt på kalvene.

Læs mere om elektrolytter på www.videnomkalve.dk/elektrolytblandinger-på-markedet

Høst ikke tørkestressede græsmarker

Tørkestressede græsmarker bør ikke høstes eller afpuds, før der er udsigt til meget nedbør.

Nedbørsunderskuddet på uvandede græsmarker er nu så stort, at væksten er gået i stå, eller at afgrøden ligefrem tørrer ind. Manglen på græsensilage efter sidste års tørke gør, at flere overvejer at tage 2. slæt og sikre det udbytte, der trods alt stadig står på markerne.

Men dette kan gøre mere skade end gavn, fordi græsplanterne forsøger at overleve ved at omfordele energien i de overjordiske plantedele til vedligeholdelse af rødderne. En afpudsning/slæt skal derfor ikke gennemføres, før der er udsigt til minimum 20 mm nedbør.

Hvor der kan vandes, skal du prioritere

de marker, som vandingskapaciteten tillader. Overvej, om antallet af slæt skal reduceres, hvis beholdningerne af græsensilage alligevel bliver begrænsende for andelen af græsensilage i foderrationen.

Kvælstofbehov efter tørke

Kvælstofbehovet afhænger af det forventede udbytte og kløverprocenten. Hvis der ikke er aktiv kløver, kan behovet beregnes ud fra 30 kg N + 30 kg N pr. 1.000 FE. Ved et forventet udbytte på 3.000 FE/ha svarer det til et kvælstofbehov på 120 kg pr. ha.

Hvis der er aktiv kløver i marken, kan kvælstoftilførslen reduceres med 2-3 kg N pr. pct. kløver. Ved 30 pct. kløver og 3.000 FE/ha bliver kvælstofbehovet således 60 kg kvælstof pr. ha.

Effekten af gylle, der er udbragt efter 1. slæt, afhænger af udbringningsmetoden. Hvis gyllen er effektivt nedfældet, kan der forventes fuld effekt. Hvis gyllen er forsuret, kan du forvente, at der er sket en større fordampning af ammoniak end normalt. I stedet for en forventet effekt af kvælstof på 55 pct. af totalkvælstof kan du regne med 10-20 procentenheder lavere effekt.

som de to dyrlæger tilskriver en stor effekt.

"Sammen med den ekstremt gode hygiejne i besætningen havde overgangsmælken en rigtig god effekt. Jeg er faktisk lidt imponeret over den effekt, det havde. Jeg tror, at mange bedrifter kunne have glæde af at give overgangsmælk de første 14 dage i særdeleshed, og når der vaccineres mod rotavirus," siger Trine Fredslund Matthiesen.

Astrid Thade Nørremark er enig:

"Om fem år tror jeg, at alle har en rutine, hvor de giver overgangsmælk de første 14 dage, ligesom man i dag har en rutine med at give fire liter råmælk. For vi bliver simpelthen så meget klogere på effekten af det i de her år," lyder det fra Astrid Thade Nørremark.

VIL DU VIDE MERE:

TRINE FREDSLUND MATTHIESEN, TM@KO-VET.DK

Tjek fremspiringen i nyudlæg

Græs- og kløvergræsudlæg sået sent i foråret kan være tyndt på grund af mangelfuld fremspiring eller tab af planter som følge af udtørring i de øverste jordlag. For at opnå normalt udbytte er kravet til plantebestanden 25-35 græsmarksplanter (græs og kløver) pr. meter sårække.

Vær særlig opmærksom på bestanden af hvidkløver, da den med sit overfladiske rodsystem er mest tørkefølsom og mest følsom for bladrandbiller på grund af de mindre blade. Huller i plantebestanden kan repareres ved isåning med skiveskær i august.

VIL DU VIDE MERE:

TORBEN S. FRANDSEN, TSF@SEGES.DK

Alle kvægbrugere bør kende deres antibiotikaforbrug

Antibiotikaresistens er en reel trussel, og jo mere antibiotika du bruger, jo større er risikoen for at udvikle og sprede antibiotikaresistens.

Antibiotika er et uundværligt værktøj, som er med til at sikre hurtig og effektiv helbredelse i forbindelse med sygdom. Men antibiotikaresistens er en reel trussel for både mennesker og dyr, og derfor er det vigtigt, at både landmænd og dyrlæger tænker over den måde, antibiotika anvendes på. For uden antibiotika ville kvægbruget meget hurtigt løbe ind i problemer med dyrevelfærden.

Antibiotikaforbruget til kalve målt i kg aktivt stof viser et fald på 16 pct. fra 2021 til 2022. Det er meget positivt set i lyset af en mangeårig periode med stigning i forbruget.

Et lavere antibiotikaforbrug kan være et udtryk for en bedre sundhed blandt kalvene. Men det kan også skyldes en ændret tilgang til, hvordan sygdom blandt kalvene bliver behandlet og håndteret. Og der er netop behov for, at både landmænd og dyrlæger kender antibiotikaforbruget i besætningen og hele tiden forholder sig kritisk til, hvordan antibiotika benyttes.

Fokus på forbedret sundhed

Den bedste måde at nedbringe antibiotikaforbruget på er at forbedre

sundheden blandt kalvene. Et område, som selv den dygtigste kvægbruger aldrig bliver færdig med at forfine.

Smittebeskyttelse og et stærkt immunforsvar hos kalvene er de grundlæggende elementer. Derfor skal du til stadighed have fokus på følgende i arbejdet på at minimere antibiotikaforbruget i besætningen:

- God rengøring
- Hensigtsmæssig indretning
- God logistik
- Gode råmælksrutiner
- Evt. vaccinationer.

Benchmark antibiotikaforbrug i DMS

I de fleste besætninger er der potentiale for at reducere antibiotikaforbruget. Det bedste udgangspunkt for at reducere dit forbrug er at kende forbruget i din besætning og sammenligne det med forbruget i andre besætninger. Det er godt, at mange allerede er opmærksomme på, hvor de ligger, men alle bør vide det.

I DMS kan du under Produktionsnøgletal og Velfærdsnøgletal finde dit forbrug og benchmarke det med andre. Kontakt SEGES Kundeservice på tlf. 7015 5015, hvis du har problemer.

VIL DU VIDE MERE:

HENRIK LÆSSØE MARTIN, HLM@SEGES.DK

Rundspørge:

Halvdelen sammenligner antibiotikaforbrug

	JA	NEJ
Ved du, hvordan jeres forbrug af antibiotika er i ft. andre tilsvarende besætninger?	50%	50%
Giver I mere end én gang råmælk?	50%	50%
Får I taget blodprøver for måling af kalvenes optagelse af antistoffer?	40%	60%

Ved en rundspørge på Kvægekongres 2023 svarede halvdelen af de adspurgte, at de benchmarkede deres antibiotikaforbrug med andre. Rundspørgen omfattede 20 mælkeproducenter.

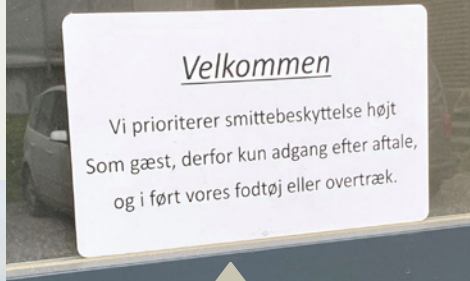
Film: Beskyt dine dyr og samfundet mod antibiotikaresistens

Scan QR-koden for at se filmen

INDKØRSEL

På skiltet ved indkørslen kan man læse, at der på grund af smittebeskyttelse kun er adgang efter aftale og i følgeskab med en ansat.

STALD

Indgangsdør til stalden har et tydeligt skilt med en venlig, men handlingsanvisende ordlyd.

INDGANG

Den officielle indgang er angivet med skiltet "Indgang" og suppleret med en udførlig beskrivelse på dansk og engelsk af smittebeskyttende forholdsregler for medarbejdere, dyrlæge, inseminør, montører m.fl.

HOVEDBYGNING

Der er ingen tvivl om, hvor varerne skal leveres, og hvor kontoret er.

God skiltning hører med til god smittebeskyttelse

På Haugaard tager man smittebeskyttelse alvorligt, og det signaleres med skiltning allerede i indkørslen. God skiltning på bedriften er et billigt, men effektivt led i god smittebeskyttelse.

"Jeg er glad for at arbejde et sted, hvor man signalerer smittebeskyttelse så professionelt."

Sådan siger driftsleder Båhne Jannsen fra Haugaard ved Vojens, som huser 630 årskøer. På Haugaard sættes smittebeskyttelse nemlig på dagsordenen med et stort skilt allerede ved indkørslen til besætningen – og skiltningen fortsætter rundt ved diverse indgange.

"Besøgende er ikke i tvivl om, hvilken adfærd vi ønsker af dem, fordi de møder et skilt, så snart de ankommer – og ved hver dør. Samtidig sparer det tid, når leverandører ved, hvor de skal køre hen, fordi de på for-

hånd har fået angivet fx varelevering 1 eller 2. Så behøver de ikke at ringe til mig," forklarer Båhne Jannsen.

Forebygger krydsning af kørselsveje

Fremgangsmåden i Vojens bakkes i høj grad op af dyrlæge Betina Tvistholm, SEGES Innovation, der har stor erfaring med smittebeskyttelse på kvægbedrifter:

"Når man styrer folk derhen, hvor man gerne vil have dem med god skiltning, kan man undgå eller minimere, at de krydser indtørne kørselsveje. Samtidig sikrer man sig, at folk benytter den indgang, hvor der er støvler og skiftetøj til rådighed. På den måde nedsættes risikoen for, at der kommer sygdomme udefra ind i besætningen," forklarer hun.

Betina Tvistholm oplever ofte landmænd, som ikke mener, at skiltning er nødvendig, fordi langt de fleste besøgende jo kommer ofte på bedriften.

"Men selvom vi mennesker godt ved, hvad vi skal, har vi brug for en reminder for at huske det," understreger hun.

VIL DU VIDE MERE:

BETINA TVISTHOLM, BETV@SEGES.DK

Båhne Jannsen: "Med skiltene er besøgende ikke i tvivl om hvilken adfærd, vi ønsker af dem."

Gå ikke glip af den nyeste viden om fodring af malkekvæg – kom til Fodringsdag 5. september i Herning.

Programmet til Fodringsdag 2023 er stadig i støbeskeen, men du kommer med garanti til at blive klogere på blandt andet ernæring, fodermidler, fodringsmanagement og virkemidler for reduktion af metan.

Sæt kryds i kalenderen eller tilmeld dig allerede nu på tilmeld.dk/fodringsdag2023. Du kan også tilmelde dig ved at scanne QR-koden.

Hvis du tilmelder dig senest 22. august, er der 200 kr. at spare på billetten.

Dagen er arrangeret af SEGES Innovation i samarbejde med Aarhus Universitet.

VIL DU VIDE MERE:
NICOLAJ INGEMANN NIELSEN,
NCN@SEGES.DK